

Współczesna Czechosłowacja

NOWY RZĄD W NOWYM ROKU

Nowy rząd republiki i jego program.

W związku z dokonaniem 28 listopada 1954 r. wyborem nowego Zgromadzenia Narodowego, rząd Republiki Czechosłowackiej złożył dn. 12 grudnia 1954 r. dymisję na ręce prezydenta republiki. Prezydent dymisję rządu przyjął i mianował Viliama Širokiego premierem nowego rządu, a następnie na jego wniosek mianował nowy rząd w następującym składzie:

Pierwszy wicepremier i minister obrony narodowej — gen. dr Alexej Čepička; wicepremier — Waclaw Kopecky; wicepremier — inż. Ludmila Jankovcova; wicepremier — dr Waclaw Škoda; min. spr. wewn. — Rudolf Barak; minister-przewodniczący Państwowego Urzędu Planowania — inż. Otakar Šimunek; min. gospodarki komunalnej — dr Józef Kysely; min. zdrowia — dr Józef Plojhar; min. budownictwa — inż. dr Emanuel Šlecht; min. spraw zagr. — Waclaw David; min. finansów — Juliusz Ďuriš; min. handlu wewn. — Franciszek Krajčír; min. lasów i przemysłu drzewnego — Józef Krosnař; min. skupu — Božena Machačova; min. przemysłu maszynowego — Karl Polaček; min. kultury — Ladislav Štoll; min. przemysłu spożywczego — Jindřich Uher; min. kontroli państwowej — Oldřich Beran; min. paliw i energetyki — Józef Jonaš; min. przemysłu hutniczego i kopalń rud — Józef Reitmajer; min. rolnictwa — Marek Smida; min. sprawiedliwości — dr Jan Bartuška; min. handlu zagranicznego — Ryszard Dvořak; min. szkolnictwa — dr Franciszek Kahuda; min. przemysłu lekkiego — Alojzy Malek; min. poczty i telekomunikacji — dr Alojzy Neuman; min. sił roboczych — Waclaw Nosek; min. komunikacji — Antonín Pošpišil; min. przemysłu chemiczne-

go — inż. Józef Pučik; min. bez teki — akademik Zdeněk Nejedlý oraz Juliusz Maurer.

12 grudnia 1954 r. nowy rząd złożył na Hradzie praskim przepisane konstytucją ślubowanie na ręce prezydenta republiki.

13 grudnia przed południem odbyło się pierwsze, konstytuujące posiedzenie nowo wybranego Zgromadzenia Narodowego. Pierwszym punktem porządku dziennego było złożenie ślubowania przez nowo wybranych posłów. Posłanki i posłowie złożyli ślubowanie w ten sposób, iż najpierw składali je członkowie rządu i członkowie biura politycznego KC KPCz z premierem Viliamem Širokim i wicepremierami na czele, a później dalsi posłowie i posłanki wedle kolejności poszczególnych obwodów wyborczych.

Następnie wybrano prezydium Zgromadzenia Narodowego. Przewodniczącym Zgromadzenia wybrany został ponownie, jednomyślnie, poseł Zdeněk Fierlinger. Wynik głosowania przyjęty został przez izbę poselską długotrwałymi oklaskami.

Wiceprzewodniczącymi Zgromadzenia wybrani zostali jednomyślnie: Józef Valo, Agnieszka Hodinova-Spurna, dr Dionizy Polansky, Antonin Fiala i Andrzej Ziak. Członkami prezydium Zgromadzenia Narodowego wybrani zostali jednomyślnie: Ant. Novotny, J. Čermak, L. Kleňhova-Besserova, Fr. Zupka, L. Svoboda, J. Ledl, V. Pokojny, M. Fišarova, J. Závěta, dr Vlasta Trpikova, dr J. Krofta, J. Beneš, J. Šebík, J. Pavlík, V. Mandovec, J. Štětka, J. Harus i akademik J. Šimon.

Na posiedzeniu popołudniowym, w którym brał udział witany owacyjnie prezydent Antonin Zapotocky, premier Široky złożył deklarację rządową, w której oświadczył m. in.:

„Polityka Frontu Narodowego wytrzymała próbę życia w praktycznej realizacji w latach ubiegłych i aprobował ją cały nasz lud w wyborach do Zgromadzenia Narodowego. Dlatego też nowy rząd, mianowany 12 grudnia przez prezydenta republiki, stając dziś przed nowym Zgromadzeniem Narodowym, ażeby zgodnie z art. 82 konstytucji przedstawić mu swój program i prosić o votum zaufania, oświadcza, że zgodnie z wolą ludu, wyrażoną w wyborach, będzie niezachwianie urzeczywistniał nadal politykę Frontu Narodowego.

Opierając się na wytycznych Komunistycznej Partii Czechosłowacji — wypróbowanej i uznanej przez lud przywódczyni i organizatorki socjalistycznej budowy naszej ojczyzny — w oparciu o wszystkie patriotyczne i demokratyczne siły naszych narodów, zespolonych we Froncie Narodowym, a szczególnie o nierozzerwalny sojusz robotników i chłopów, który tworzy podstawę Frontu Narodowego, rząd dołoży wszelkich starań i wysiłków dla zabezpieczenia dalszego wszechstronnego, planowego rozwoju wszystkich dziedzin gospodarki narodowej, dla umocnienia niepodległości, zdolności do obrony oraz bezpieczeństwa naszej ojczyzny, dla nieustannego podnoszenia materialnej i kulturalnej stopy życiowej ludu“.

W dalszym ciągu premier omówił międzynarodową sytuację polityczną, przede wszystkim w związku z próbami uzbrojenia odrodzonego militarysty i imperializmu niemieckiego.

„Historyczne znaczenie — mówił — ma w tej sytuacji dla całego dalszego rozwoju wydarzeń, dla wszystkich narodów europejskich, konferencja moskiewska o zapewnieniu pokoju i bezpieczeństwa w Europie, zwołana z inicjatywy Związku Radzieckiego. Konferencja ta oznacza początek nowego etapu w walce narodów o pokój... System bezpieczeństwa zbiorowego umożliwiłby zespolenie wysiłków wszystkich państw europejskich, bez względu na różnice systemów społecznych, w interesie zabezpieczenia pokoju w Europie. Stworzenie takiego systemu, w którym zagwarantowany był-

by także całkowity udział ludu niemieckiego na zasadach równouprawnienia, umożliwiłoby rozwiązanie zarówno zagadnienia niemieckiego, jak i innych problemów europejskich... Rząd czechosłowacki opowiedział się zdecydowanie za tym, ażeby w przypadku ratyfikacji układów paryskich między krajami reprezentowanymi na konferencji ustalono środki dla wzmocnienia i koordynacji ich sił zbrojnych, dla zapewnienia jednolitego dowództwa tychże. Rząd czechosłowacki oświadczył z naciskiem, że groźbie nowego zachodnio-niemieckiego Wehrmachtu, tworzonego i wychowywanego w duchu odwetu i nienawiści do naszych narodów, przeciwstawiłby się z całą stanowczością i zdecydowaniem, odpowiadającym doniosłości sprawy. Świadomy w całej pełni swojej odpowiedzialności za bezpieczeństwo całego ludu, za nietykalność naszych granic, powziąłby konieczne nowe środki dalszego umocnienia obronności kraju i takiego wzmocnienia zdolności bojowej naszej armii, ażeby każdego odeszła chęć podniesienia ręki na nasze granice. Wobec tego, że nowe podźwignięcie agresywnego militarysty w Niemczech zachodnich oznaczałoby przede wszystkim zagrożenie Czechosłowacji, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Niemieckiej Republiki Demokratycznej, rząd Republiki Czechosłowackiej uważa za nieuniknione, ażeby zwłaszcza rządy tych miłujących pokój państw w wypadku ratyfikacji układów paryskich powzięły stanowcze wspólne środki zabezpieczenia swoich granic i terytoriów...“

Omówiwszy następnie stanowisko ludu czechosłowackiego w tej sprawie i scharakteryzowawszy politykę rządów zachodnich państw imperialistycznych oraz opór ich ludów przeciw tej polityce, premier Široký mówił dalej:

„Rząd Republiki Czechosłowackiej zdecydowany jest na wszelkie wysiłki w interesie zapewnienia bezpieczeństwa i pokoju naszemu ludowi, zabezpieczenia jego twórczej pokojowej pracy. Najpewniejszą drogą do tego jest nieustanne wzmocnianie, utwierdzanie i rozszerzanie naszej braterskiej współpracy przede wszyst-

kim ze Związkiem Radzieckim, z którym wiąże nas po wieczne czasy historyczny układ przymierza. Najpewniejszą drogą do tego jest nasza braterska współpraca z państwami ludowo-demokratycznymi w Europie, z Niemiecką Republiką Demokratyczną, z Chińską Republiką Ludową i z innymi krajami obozu socjalizmu. Rząd republiki uważa za swój szczególny obowiązek pogłębianie i rozszerzanie zarówno współpracy gospodarczej z tymi państwami, zwłaszcza w dziedzinie koordynacji planów dalszej budowy, jak i współpracy politycznej oraz w zakresie zagadnień obrony.

Rząd czechosłowacki będzie i nadal starał się wszelkimi sposobami o rozwój przyjaznych kontaktów, przede wszystkim gospodarczych i kulturalnych, ze wszystkimi krajami, na zasadzie równości, wzajemnego poszanowania niepodległości i interesów wszystkich krajów. Rząd opiera się na przeświadczeniu, że rozwój tych kontaktów przyczynia się do sprawy pokoju i wiedzy do wzajemnego zbliżenia narodów.

Warunki do rozwoju współpracy ze wszystkimi krajami istnieją zwłaszcza w dziedzinie gospodarczej. Już dziesiątki krajów przekonały się o tym, że Czechosłowacja jest dogodnym partnerem z uwagi na swój dobrze rozwinięty przemysł i sprawność swoich robotników. Szczególnie liczne kraje z mało rozwiniętą gospodarką przekonały się, że Czechosłowacja jest w stanie dostarczać doniosłe urządzenia inwestycyjne dla rozwoju przemysłu narodowego i że jest ważnym odbiorcą rodzimych surowców i płodów na dogodnych warunkach, co przynosi korzyść obu stronom.

Rząd czechosłowacki jest zdania, że w interesie pokoju leży nie ograniczanie, lecz przeciwnie, rozwijanie kontaktów ze wszystkimi państwami“.

Premier podkreślił następnie wyniki osiągnięte w dziedzinie normalizacji stosunków z Jugosławią i mówił dalej:

„Rząd czechosłowacki reprezentuje dalej pogląd, że nasze kontakty z Austrią winny by się rozwijać na zasadach dobrej i szczerzej współpracy sąsiedzkiej. Zwłaszcza dzisiaj, kiedy w związku z da-

żeniami do remilitaryzacji Niemiec zachodnich czynione są próby wciągnięcia Austrii do sieci intryg, a w niektórych kołach wzmaga się wołanie o nowy anszlus, rozwój naszych wzajemnych kontaktów przysłużyłby się sprawie pokoju i interesom obu naszych krajów. Rząd naszej republiki ze swej strony gotów jest popierać w całej rozciągłości rozwój takiej współpracy...

...Śledząc ze wzmogoną bacnością i czujnością rozwój sytuacji międzynarodowej, zdecydowanie unicestwiając wszelkie imperialistyczne zasadzki i zakusy na bezpieczeństwo naszej republiki, rząd czechosłowacki będzie nadal organizował wszechstronny planowy rozwój gospodarki narodowej, zapewniając na tej podstawie stały wzrost stopy życiowej ludu oraz rozkwit kultury narodowej; będzie nieustannie utwierdzał rządy klasy robotniczej w sojuszu z małymi i średnimi chłopami w naszej ojczyźnie i rozwijał je nadal w duchu socjalistycznej demokracji; będzie nieustannie umacniał braterską jedność narodów czeskiego i słowackiego, jedność całego ludu i jej podstawę — nierozzerwalny sojusz robotników i chłopów; będzie umacniał obronność naszego państwa...

...W ciągu pierwszej pięcioletki przez szybki rozwój ciężkiego przemysłu, zwłaszcza maszynowego, stworzona została materialno-techniczna podstawa budowy socjalizmu.

Wykonanie planu pięcioletniego miało rewolucyjny, przekształcający wpływ na całe nasze społeczeństwo. Przyniosło gruntowne wzmocnienie kierowniczej roli sektora socjalistycznego w naszej gospodarce, utwierdzenie kierowniczego stanowiska klasy robotniczej w naszym społeczeństwie, wzmocnienie ustroju ludowo-demokratycznego oraz znaczne wzmocnienie siły i obronności naszej ojczyzny...

...Rząd uważa za jedno ze swoich głównych zadań zapewnienie wzrostu produkcji rolniczej w ciągu najbliższych dwóch do trzech lat i stworzenie w rozwoju całej gospodarki takich warunków, które by umożliwiły nieustanny, szybki wzrost produkcji rolniczej także w latach

następnych. Zadanie to pozostaje w zupełnej zgodzie z interesami budowania socjalizmu, a szczególnie wagę nadaje mu bezpośredni interes — interes zabezpieczenia aprowizacji ludności“.

Tu premier omówił obszernie sytuację w rolnictwie i warunki wykonania wytkniętych zadań.

„Rząd — mówił dalej — ... poczyni wszelkie wysiłki dla dalszego wszechstronnego utwierdzenia i rozwoju rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Mamy wszelkie możliwości po temu, aby pociągnąć także i spółdzielnie pozostające w tyle na poziom spółdzielni wzorowych. Przykład kwitnącej, dobrze pracującej spółdzielni jest głównym i najbardziej przekonującym środkiem pozyskania drobnych i średnich chłopów dla dalszego postępu idei spółdzielczej. Tam, gdzie stworzone będą dogodne warunki po temu, rząd dopomoże do zakładania nowych spółdzielni. Za rozstrzygający czynnik utwierdzenia i dalszego rozwoju spółdzielni rolniczych rząd uważa gruntowne ulepszenie ich wyposażenia technicznego oraz usług ośrodków maszynowych i traktorowych, budowę nowoczesnych urządzeń dla wielkiej produkcji rolniczej, podniesienie fachowego i organizacyjnego poziomu kadr i zwiększenie liczby członków. Nie ulega wątpliwości — i wyniki osiągnięte przez szereg spółdzielni już to dzisiaj potwierdzają — że na tych podstawach rolnicze spółdzielnie produkcyjne osiągną stopień pierwszorzędnej wielkiej produkcji spółdzielczej, gruntowne podniesienie wydajności pracy i produkcji, a także podniosą niemało stopę życiową spółdzielczych chłopów.

Rząd będzie szczerze popierał wysiłki produkcyjne mało- i średniorolnych chłopów gospodarujących indywidualnie, będzie im dostarczał coraz większej pomocy organizacyjnej i technicznej, tak aby przy wydatnej pomocy ludowo-demokratycznego państwa mogli znacznie powiększyć produkcję a tym samym i podnieść swoją stopę życiową. Państwo ludowo-demokratyczne daje także i indywidualnie gospodarującym chłopom mało- i średniorolnym sprzyjające warunki dla zwiększenia produkcji i liczy się z

tym, iż także chłopci gospodarujący indywidualnie mają możliwość powiększać plony...

...Rząd... będzie i nadal prowadził politykę przyjaznych stosunków i trwałego sojuszu klasy robotniczej i pracujących chłopów, opartego na wspólnym zainteresowaniu we wszechstronnym rozwoju ludowo-demokratycznego ładu, na zaufaniu wzajemnym, braterskiej współpracy i wspólnym dążeniu do wzrostu produkcji i stopy życiowej. Rząd będzie dbał o to, ażeby chłopci indywidualnie gospodarujący rzeczywiście otrzymywali wszędzie coraz większą pomoc ośrodków maszynowych i traktorowych i przydziały nawozów sztucznych, ażeby wieś była dostatecznie zaopatrzona w maszyny rolnicze i narzędzia gospodarskie, ażeby chłopci dostawali więcej materiałów budowlanych i kredytów inwestycyjnych. Będziemy przy tym niestrudzenie przekonwali mało- i średniorolnych chłopów, że ich miejsce jest w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych“.

„Rząd nie ukrywa, że osiągnięcie wydatnego zwiększenia produkcji rolnej w krótkim przeciągu dwóch do trzech lat jest zadaniem trudnym. Potrafiliśmy jednak już wykonać równie trudne i trudniejsze zadania. Potrafiliśmy w krótkim czasie przywrócić do normalnego stanu naszą gospodarke, nadwreżoną przez wojnę i potrafiliśmy powiększyć w ciągu pięciolatki produkcję przemysłową więcej niż dwukrotnie. Potrafiliśmy od roku ubiegłego (tj. 1953 — AJK) podnieść płace realne o całe 20% i polepszyć bez porównania aprowizację ludności. Nie ma wątpliwości, że spełnimy z powodzeniem także i zadanie wydatnego wzrostu produkcji rolnej. Rozporządzamy wszelkimi warunkami po temu. Mamy potężny i dobrze rozwinięty przemysł maszynowy, który jest w stanie w przeciągu krótkiego czasu dokonać dosłownie przewrotu w zaopatrzeniu rolnictwa w środki nowej techniki, ażeby nasze rolnictwo stało się, po rolnictwie radzieckim, najbardziej zmechanizowanym na świecie. Jesteśmy w stanie zwiększyć wydatnie dostawy nawozów sztucznych i materiałów budowlanych. Mamy jednak przede

wszystkim — i w tym pokładamy nadzieje — dojrzałą klasę robotniczą i dzielne chłopstwo, wykwalifikowanych konstruktorów i agronomów oraz nieustannie rosnące czynne poparcie i pomoc całego ludu pracującego“.

„Za zagadnienia kluczowe naszej przebudowy gospodarczej — mówił dalej premier — uznać trzeba wydobywanie węgla i rud oraz produkcję energii elektrycznej. Dlatego też rząd będzie i nadal przeznaczał wielkie środki na rozwój tych dziedzin...“

„Znamiennym rysem obecnego okresu naszej przemysłowej przebudowy jest wzrost troski o zwiększenie produkcji towarów użytkowych, przy czym wraz ze wzrostem ilościowym domagamy się podniesienia jakości towarów użytkowych i rozszerzenia ich sortymentu. Reforma pieniężna i zniesienie systemu kartkowego stworzyły sprzyjające warunki po temu i w ciągu półtora roku od reformy pieniężnej osiągnęliśmy na tym polu wyniki godne uwagi. Nasza produkcja artykułów spożywczych, włókienniczych, obuwia oraz wyrobów metalowych stara się zaspokoić nieustannie rosnące potrzeby i wymagania konsumentów i dostarcza sieci handlu państwowego i spółdzielczego w coraz większej obfitości wartościowych wyrobów. Uchwytnym świadectwem wzrostu stopy życiowej ludności pracującej jest nieustanny wzrost popytu na wartościowe wyroby, których jest we wszystkich odmianach towarów kilkakrotnie więcej niż w stosunkach przedwojennych. Potrzeby, rosnące pod względem ilościowym i jakościowym, przynaglają produkcję i obowiązkiem naszym jest zapewnić, aby produkcja coraz lepiej i dokładniej zaspokajała coraz wyższe wymagania ludności pracującej. W dziedzinie aprowizacji wysiłki rządu będą zmierzały do powiększenia spożycia produktów pochodzenia zwierzęcego, mięsa, tłuszczów, jaj, mleka, jak też wydajnego zwiększenia spożycia jarzyn i owoców, dalej zaś do ogólnego polepszenia powszechnego jadłospisu wedle wymagań higieny, smaku i właściwego odżywiania.

W dziedzinie użytkowych artykułów przemysłowych rząd dbać będzie o to, aby poszukiwany sortyment był w sklepach w dostatecznej ilości, ażeby wzrosła dalej jakość wszystkich wyrobów, zwłaszcza towarów włókienniczych i skórzaných, i aby nasi pracujący dostawali towary nie tylko dobrej jakości, lecz także piękne i gustowne.

Słabym punktem naszych wysiłków zmierzających do podniesienia stopy życiowej mas pracujących pozostaje nadal budownictwo mieszkaniowe. Nie wypełnia się tutaj postawionych zadań i nasi budowniczy pozostali także i w tym roku dłużni pracującym tysiące mieszkań. Pojawiają się stale poważne skargi na jakość mieszkań, dotyczące przy tym bądź błędów w projektowaniu, bądź też niedostatków w pracach budowlano-montażowych. Rząd wzywa projektantów oraz wszystkich pracowników budownictwa i produkcji materiałów budowlanych, ażeby uznali usunięcie braków w budownictwie inwestycyjnym, zwłaszcza zaś w budownictwie mieszkaniowym, za niezmiernie pilne i doniosłe zadanie. Rząd poświęci wszelkie wysiłki i stworzy wszelkie warunki, aby tempo budownictwa mieszkaniowego wzrosło, aby budownictwo mieszkaniowe się polepszyło.

W tym celu trzeba należyście przygotować wszędzie budowę mieszkań pod względem projektów i organizacji, zapewnić jak najszersze stosowanie prefabrykatów i stosować w możliwie największej mierze przemysłowe metody pracy.

Rząd nie uważa dotychczasowego poziomu usług w większości miast i wsi za zadowalający. Skłoni przeto rady narodowe do gruntowniejszej i głębszej pieczy nad podniesieniem jakości, przyśpieszeniem i potaniem usług i praw. Za ważny element troski o człowieka uważamy uporządkowanie i regulację naszych miast i wsi, zachowywanie czystości, sadzenie drzewek, budowanie parków i boisk. Domagamy się od rad narodowych, iżby zwróciły większą uwagę na piękny wygląd budynków i placów, ażeby nasze miasta i wsie stanowiły godne środowisko dla naszego człowieka

pracy — gospodarza naszej republiki i budowniczego socjalizmu.

Rząd będzie poświęcał także i na przyszłość wielką uwagę szybko wzrastającym potrzebom kulturalnym ludzi pracy. Nasz wysiłek musi też zmierzać do dalszej budowy nowych szkół, klubów zakładowych, domów oświatowych i innych urządzeń kulturalnych. Rząd przeznaczy wielkie środki na ich budowę; jest zaś zaszczytnym zadaniem pracowników szkolnictwa i oświaty, działaczy związkowych, a przede wszystkim wszystkich pracowników kultury, iżby wszystkie nasze szkoły i ośrodki kulturalne stały się ogniskami wychowania nowego, socjalistycznego człowieka“.

„Czcigodne Zgromadzenie Narodowe! — kończył premier Široký swoją deklarację rządową. — Rząd staje przed wami jako rząd Frontu Narodowego ludu pracy miast i wsi. Dzisiejszy Front Narodowy jest nie tylko wyrazem tego, jak od 1948 r. utwierdziło się i pogłębiło ściśle współdziałanie Komunistycznej Partii Czechosłowacji z innymi partiami politycznymi Frontu Narodowego i z organizacjami masowymi naszego ludu, lecz

jest także wyrazem woli i czynnego współdziałania najszerszych mas bezpartyjnych. Front Narodowy ucieleśnia dzisiaj w najszerszej mierze sojusz wszystkich wiernych obywateli naszej ojczyzny bez względu na różnice przekonań politycznych, narodowości, wyznania i zawodu. Rząd Frontu Narodowego opiera się dziś tedy na podstawach mocniejszych, niż kiedykolwiek w przeszłości, opiera się na najszerszej patriotycznej jedności całego ludu czechosłowackiego.

Patriotyczny program rządu Frontu Narodowego na najbliższy okres zawiera wielkie, śmiałe, ale zarazem niemałe i ciężkie zadania...

... Rząd Frontu Narodowego spodziewa się, że Zgromadzenie Narodowe wyrazi mu swoje zaufanie i udzieli całkowitego poparcia w walce o zachowanie pokoju i szczęśliwe życie naszego ludu...“

Nazajutrz, po dyskusji, w której udział wzięło dziesięć mówców, Zgromadzenie Narodowe uchwaliło jednomyślnie program rządu Frontu Narodowego, dając tym wyraz całkowitego zaufania do rządu.

Andrzej Józef Kamiński